

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv. IX. 30.149/2008/9.szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Hári Tibor ügyvéd által képviselt **felperesnek**, dr. Takács Ádám ügyvéd által képviselt **I. rendű, II. r. alperesek** ellen kölcsön visszafizetése iránt a Zala Megyei Bíróságnál 5.P.20.334/2006. szám alatt indított és a Győri Ítéltábla Pf.II.20.096/2007/7. számú ítéletével befejezett perében a másodfokú határozat ellen a II. r. alperes által 30. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán 2008. szeptember 16-án tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Győri Ítéltábla Pf.II.20.096/2007/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Köteles a felperes 120.000 (Százhúszezer) forint csatlakozó, felülvizsgálati eljárási illetéket, a II. r. alperes pedig 129.000 (Százhuszonkilencezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az államnak az adóhatóság felhívására megfizetni.

A felek a felülvizsgálati eljárásban felmerült egyéb költségeiket maguk viselik.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint az I.r. alperesi betéti társaságot a II. r. alperes mint beltág, valamint a felperes, a felperes házastársa, MM és a II. r. alperes akkori házastársa ZB mint kültagok alapították. Még az I. r. alperes megalapítását megelőzően a felperes és ZB 1994. május 30-án pályázatot nyújtott be a z-i hrsz. alatt álló ingatlan megvásárlására. Nevezettek a pályázatot megnyerték és 1994. június 29-én "RJ és társai" vevők néven 5,000.000 Ft + ÁFA, összesen 6,150.000 Ft vételárért megvásárolták az ingatlant. Utóbb ugyanerre az ingatlanra 1994. november 21-én a II. r. alperes által képviselt I. r. alperes ugyanolyan feltételek mellett újabb adásvételi

szerződést kötött. Az I. r. alperes részéről a vételár kifizetésére akként került sor, hogy abból 2,000.000 Ft-ot a T és Vidéke Takarékszövetkezettől felvett hitelből a fennmaradó 4,150.000 Ft-ot pedig tagi kölcsönből egyenlítette ki. A 4,150.000 Ft kölcsönből ZB 2,000.000 Ft-ot, a felperes pedig 2,150.000 Ft-ot biztosított. A ZB által nyújtott tagi kölcsönt a felperes fizette vissza ZB részére. A felperes 2003. május 5-én kelt levelében a tagi kölcsönszerződést felmondta és kérte a kölcsön visszafizetését. A felhívásnak az I. r. alperes nem tett eleget, ezért a felperes a keresetében az I. r. alperes mint adós, valamint a II. r. alperes mint beltág egyetemleges marasztalását kérte 6,150.000 Ft tagi kölcsönben, annak 1994. december 1-jétől a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatában és a perköltségekben.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

A II. r. alperes nem vitatta, hogy a felperes és ZB együttesen 4,150.000 Ft tagi kölcsönt nyújtott az I. r. alperesnek, állítása szerint azonban a tagi hitel visszafizetésre került, ezt bizonyítja, hogy az I. r. alperesnek 1998-ban 6,771.439 Ft készpénz állománya volt, amely az 1999. évi könyvelésében már nincs feltüntetve.

Az I. r. alperes is arra hivatkozott, hogy a tagi kölcsön visszafizetésre került.

Az első fokon eljáró Zala Megyei Bíróság az 5.P.20.334/2006/25. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította.

A Győri Ítéltábla a felperes fellebbezése folytán hozott Pf.II. 20.096/2007/7. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az I. r. alperest, - továbbá az I.r.alperestől való behajthatatlanság esetén a II. r. alperest -, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 2,150.000 Ft-ot, ennek 2003. június 24-étől járó kamatait, míg ezt meghaladóan az elsőfokú bíróságnak a keresetet elutasító ítéleti rendelkezését helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az általa módosított tényállás alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok téves mérlegelésével, jutott arra a következtetésre, hogy az I. r. alperes a felperes által nyújtott tagi kölcsönt visszafizette. Megállapította, hogy az üzletvezető II. r. alperes nem rendelkezett tudomással az egyes tagok által nyújtott hitel mértékéről. A felperes és ZB tagok vallomásából azonban megállapítható volt, hogy a 2,000.000 Ft takarékszövetkezeti hitel felvételén túl a még fennmaradó 4,150.000 Ft kifizetése tagi hitelből történt, ZB 2,000.000 Ft, a felperes pedig 2,150.000 Ft-al járult hozzá az

ingatlan megvásárlásához. A hitelnyújtás oly módon történt, hogy a felperes által átadott összeget beszámították az I. r. alperes által megvásárolt ingatlan vételárába. A felperes - tartozatlanul - ZB-nak visszafizette az általa nyújtott tagi hitelt, jogi álláspontja szerint azonban ez nem jelenthette azt, hogy a felperes az I. r. alperestől követelhetné a fenti összeget. Ehhez a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy az I. r. alperes tartozását ZB a felperes hozzájárulásával átvállalta, avagy, hogy ZB a tagi hitelkövetelését reá engedményezte. A felperes ilyen megállapodások létrejöttét nem igazolta, ezért a felperes a ZB által az I. r. alperes részére nyújtott tagi hitelt alappal akkor sem követelheti az I. r. alperestől, ha azt tartozatlanul ZB-nak maga visszafizette.

A másodfokú bíróság nem látta bizonyítva, hogy az I. r. alperes a tagi kölcsönt a felperes részére visszafizette. Álláspontja szerint ennek bizonyítására nem volt alkalmas a tagi hitel összegének a számviteli nyilvántartásokban történő feltüntetése, illetve elmaradása. Az alperesek a kölcsön visszafizetésére egyéb bizonyítást nem ajánlottak fel, és mert a bizonyítási kötelezettség a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint az alpereseket terhelte, a bizonyítatlanság következményeit maguknak kell viselniük. Az I. r. alperest a Ptk. 523. §-ának (1) bekezdése, a II. r. alperest pedig az 1997. évi CXIV. törvény (Gt.) 101. §-ának (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a 90. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján marasztalta.

A jogerős ítélet ellen a II. r. alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és a Zala Megyei Bíróság elsőfokú ítéletének helybenhagyását kérte. A másodfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést - tartalma szerint - a Pp. 206. §-ában foglaltak megsértésében jelölte meg. Vitatta, hogy a felperes tagi kölcsönt nyújtott az I. r. alperesnek. Állította, hogy a másodfokú bíróság iratellenesen, bizonyítékok nélkül állapította meg, hogy a korábban a felperes által befizetett összeget beszámították az I. r. alperes által fizetendő vételárba. A felperes "befizetési bizonylattal" nem igazolta a tagi hitel folyósítását, a perben szerzett könyvszakértői vélemény szerint pedig az I. r. alperes könyveléséből a kölcsönt nyújtó személye nem állapítható meg.

Előadta, hogy iratellenesen állapította meg a másodfokú bíróság, miszerint 1999-től kezdődően az I. r. alperes gazdasági eseményeinek könyvelését úgy kezdte meg az új könyvelő, mintha induló vállalkozásról lenne szó, e megállapítás ellentétes VJ tanúnak az első fokú eljárásban a 29., valamint a 49. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben tett vallomásával. ZB tanú vallomása pedig azért nem támasztja alá a felperes által előadottakat, mert az általa nyújtott kölcsön összege tekintetében több alkalommal eltérő nyilatkozatokat tett. Tekintve, hogy a felperes a tagi

kölcsön nyújtását bizonyítani nem tudta, arra jogszerű igényt nem támaszthat.

Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a korábbi hatályon kívül helyező végzésében írt, a bizonyítási teherrel kapcsolatos iránymutatást is figyelmen kívül hagyta, a döntése meghozatala során. Ezen iránymutatás szerint a kölcsön nyújtás megtörténtét a felperesnek kellett volna kétséget kizáróan bizonyítania, az alperesek bizonyítási kötelezettsége avonatkozásban, hogy a tagi hitelt visszafizették csak akkor állt volna be, ha a kölcsön nyújtás tényét a felperesnek sikerül bizonyítania. Mivel azonban a már kifejtettek szerint ezt a felperes nem tudta bizonyítani az alperesek bizonyításának elmaradása nem vezethet a marasztalásukra.

A felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben a jogerős ítélet "megváltoztatását" és az alpereseket terhelő marasztalás összegének 4,150.000 Ft-ra és járulékaira való felemelését kérte. Előadta, hogy az I. r. alperesnek az ingatlan megvásárlásakor bevételei nem voltak, az alapítói vagyona a vételárra nem nyújtott fedezetet, így azt hitelből kellett pótolnia. Azt, hogy a vevő részére az ingatlan vételárának egy részét a saját vagyona terhére fizette ki pénztárbizonylatokkal igazolta. E körben tehát a bizonyítási kötelezettségének eleget tett, ezért az alpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy a kölcsönt visszafizették. Miután ezt bizonyítani nem tudták, kötelesek az általa nyújtott tagi hitelt visszafizetni. Sérelmezte annak megállapítását, hogy az általa nyújtott 4,150.000 Ft-ból csak 2,150.000 Ft-ra tarthat igényt. ZB részére maga fizetett vissza 2,000.000 Ft-ot, ennek következtében reá szállt ZB-nak az I. r. alperessel szemben fennálló követelése, így a teljes 4,150.000 Ft-ra jogszerű igényt támaszthat. A társaság egyébként az egész kölcsönrel tartozik, mert ZB részére sem fizetett vissza semmit.

A felülvizsgálati kérelemre tett ellenkérelmében a jogerős ítélet marasztalást tartalmazó rendelkezésének hatályban tartását kérte.

A II. r. alperes ellenkérelmében is a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

-.-.-.-

Sem a felülvizsgálati sem a csatlakozó felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (1) bekezdése értelmében a másodfokú ítéletet a felülvizsgálati, - és csatlakozó

felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. Ebben a körben a II. r. alperes a felülvizsgálati kérelmében a másodfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést abban jelölte meg, hogy iratellenesen, bizonyítékok nélkül állapította meg a felperesi kölcsön nyújtás tényét. Előadta, hogy a beszerzett szakértői vélemény szerint az I. r. alperes könyveléséből nem volt megállapítható a hitelező személye.

Hivatkozott továbbá arra, hogy a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a korábbi hatályon kívül helyező végzésben írt iránymutatást, miszerint az alpereseknek akkor kell a visszafizetés megtörténtét bizonyítaniuk, ha a felperes részéről a kölcsön nyújtás ténye bizonyítást nyert.

Valójában a II. r. alperes a felülvizsgálati kérelmében a bizonyítékok mérlegelését támadta. A Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. A Pp. 206. §-a (1) bekezdésének sérelméről tehát csak akkor lehet szó, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás ellenkezik az iratok tartalmával, illetőleg ha a bíróság a bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte, vagy abban logikai hibát vétett. Tekintve, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésének nincsen helye, a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a másodfokú bíróság által megállapított tényállás mennyiben iratellenes, ellentétben áll-e a bizonyított tényanyaggal továbbá, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékokat valóban okszerűtlenül logikai hibákat vétve értékelte-e.

A Legfelsőbb Bíróság megállapítása szerint a másodfokú ítélet mentes a II. r. alperes által felhozott hibáktól. Az ítélet tábla indokolási kötelezettségének mindenben eleget tett, és az ítélet tartalmazza mindazokat a bizonyítékokat, amelyekre a döntését alapította. Azt már az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. r. alperes részére ketten, - a felperes és ZB nyújtottak 4,150.000 Ft tagi hitelt ingatlanvásárlás céljából. E megállapítás ellen a II. r. alperes nem fellebbezett, csupán a felperes fellebbezésére tett ellenkérelmében tette vitássá a kölcsön nyújtás tényének bizonyítottságát.

A másodfokú bíróság nem értékelte okszerűtlenül a bizonyítékokat. VJ tanú az I. r. alperes könyvelője tanúvallomásában akként nyilatkozott, hogy dátumszerűen nem tudja mikor vette át az I. r. alperes könyvelésének vezetését, de az átvételkor a korábbi időszakra vonatkozó bizonylatok nem álltak rendelkezésére. Nem volt ezért okszerűtlen és iratellenes a másodfokú bíróság megállapítása miszerint VJ könyvelő az általa vezetett könyvelésben a korábbi gazdasági történéseket és azok kihatásait nem tudta feltüntetni.

Alaptalanul hivatkozott a II. r. alperes Kaposi Erzsébet könyvszakértői szakvéleményében foglalt arra a megállapításra, hogy az I. r. alperes könyveiből a kölcsönt nyújtó személye nem volt megállapítható, és alaptalanul vont le azt a következtetést, hogy ezek után az a perben nincs is bizonyítva. A Pp. 3. §-ának (5) bekezdése szerint a törvény eltérő rendelkezése hiányában a polgári perben a bíróság alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához, vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden más bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas. A bíróság tehát attól függetlenül, hogy az I. r. alperes könyveléséből szakértői módszerekkel nem volt megállapítható a hitelező személye, a per egyéb adataiból - így a felek előadásából, tanúvallomásokból, stb. - erre nézve levonhatott ténybeli következtetéseket és tehetett megállapításokat. A II. r. alperes az első fokú eljárásban a 24. sorszámú jegyzőkönyvbe foglaltan maga adta elő, hogy az I. r. alperes által felvett 2,000.000 Ft összegű takarékszövetkezeti hitelen túl az ingatlan vételárának kiegyenlítéséhez szükséges további összeget a felperes és ZB ketten biztosították, arra nem merült felt adat, - és a II. r. alperes sem adta kellő indokát - hogy utóbb miért változtatta meg a korábbi előadását. Azt, hogy a hitelnyújtás megtörtént a felperes nyilatkozata és ZB tanúvallomása is megerősítette. ZB az általa nyújtott hitel pontos összegére nem emlékezett, a felperes azonban azt 2,000.000 Ft-ban ismerte el. ZB és a felperes jogi képviselőjének előadása szerint a tagi hitel sorsát a társaságon belül a tulajdoni arányok módosításával kívánták rendezni, erre el is készítették a társasági szerződés módosítását, amely azonban utóbb nem került aláírásra. Azt a körülményt, hogy az I. r. alperes az ingatlan vételárát csak hitel felvételével tudta kiegyenlíteni, egyébként a könyvelés adatai is alátámasztották. 1994-ben az I. r. alperes jövedelmező tevékenységet nem folytatott, vagyona az a 130.000 Ft volt, amelyet a tagok az alapításkor nyújtottak részére. A felperesi kölcsönnyújtást bizonyította továbbá, hogy az I. r. alperes a könyveiben az ingatlan vételára kiegyenlítésének bizonylatolására azokat a pénztári bizonylatokat használta fel, amelyekre a felperes hivatkozott a kölcsönnyújtás bizonyítása érdekében.

A másodfokú bíróság tehát a bizonyítékokat okszerűen mérlegelve, logikai hibáktól mentesen állapította meg, miszerint a felperes a perbe hozott kölcsön folyósítását kellő módon bizonyította.

A másodfokú bíróság a bizonyítási teher szabályait helyesen alkalmazva állapította meg, hogy a Pp. 164. §-ának (1) bekezdés szerint ezek után az alpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy az I. r. alperes a kölcsönt visszafizette. A II. r. alperes a

felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg; miért tartja jogszabálysértőnek, hogy a másodfokú bíróság nem találta bizonyítottanak a kölcsön visszafizetésének megtörténtét. A Legfelsőbb Bíróság ezért nem vizsgálta felül a másodfokú bíróságnak azt a ténybeli következtetését, miszerint a kölcsön visszafizetése nem nyert bizonyítást.

Alaptalan volt a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme is. A felperes a csatlakozó felülvizsgálati kérelmében nem sérelmezte annak megállapítását, hogy ZB-al közösen nyújtottak tagi hitelt az I. r. alperes részére, csupán azt állította, hogy miután 2,000.000 Ft-ot ZB-nak maga fizetett vissza, ezzel reá szállt a követelés és azt maga saját nevében érvényesítheti.

Az a körülmény azonban, hogy a 2,000.000 Ft-ot ZB-nak visszafizette, önmagában nem keletkeztet jogutódlást ZB-nak az I. r. alperessel szembeni követelésében. A kölcsön követelésben jogutódlás akkor következett volna be, ha a felperes a Ptk. 332. §-ának (1) bekezdésében írt tartozás átvállalási szerződéssel átvállalta volna az I. r. alperesnek ZB-al szemben fennálló tartozását. A tartozás átvállalási szerződés az I. r. alperes mint adós és a felperes mint tartozást átvállaló közötti - a jogosult ZB hozzájárulásával kötött - megállapodás azonban nincs bizonyítva, ilyen szerződés megkötésére a felperes maga sem hivatkozott.

Jogutódlást eredményezne még a követelésben a Ptk. 328. §-ának (1) bekezdésében szabályozott engedményezés, azaz a követelésnek a jogosult részéről történő átruházása. Az engedményezéssel az engedményes a Ptk. 329. §-ának (1) bekezdése szerint a jogosult helyébe lép. Az engedményezéshez a kötelezett hozzájárulására nincsen szükség, arról azonban a Ptk. 328. §-ának (3) bekezdése szerint a kötelezettet értesíteni kell, mivel az értesítésig a kötelezett a régi jogosultnak (engedményezőnek) joghatályosan teljesíthet. A felperes nem bizonyította, hogy akár ZB jogosult, akár ő maga mint új jogosult a kötelezett I. r. alperest a követelés engedményezéséről értesítette, ezért az I. r. alperestől a ZB által nyújtott kölcsön visszafizetését a felperes alappal nem igényelheti.

A Ptk. 286. §-ának (1) bekezdése szerint a követelés jogosultja a harmadik személy részéről felajánlott teljesítést is köteles elfogadni, ha ehhez a kötelezett hozzájárul és a szolgáltatás perben nem releváns tulajdonságai a visszautasítást nem indokolják. A kötelezett hozzájárulására sincs szükség, ha a harmadik személynek törvényes érdeke fűződik a teljesítéshez. A követelés harmadik személyre csak akkor száll át, ha a teljesítés a fentiek szerint történt. A kötelezett hozzájárulását, illetőleg a maga oldalán a teljesítéshez fűződő törvényes érdek fennállását a felperes nem bizonyította, ezért a másodfokú bíróság jogsértés nélkül hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletének a követelés 2,150.000 Ft-ot meghaladó részét elutasító rendelkezését.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Győri Ítéltábla Pf.II.20.096/2007/7. számú ítéletét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

Mind az alperes felülvizsgálati, mind a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért az általuk le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az 1990. évi XCIII. törvény 64. §-a alapján alkalmazandó, a költségmentességről szóló 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (1) bekezdése szerint maguk tartoznak az államnak az adóhatóság felhívására megfizetni.

Tekintve, hogy a pernyertesség és pervesztesség aránya között nincs számottevő különbség a Pp. 81. §-a (1) bekezdésének második fordulata szerint a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét mindegyik fél maga viseli.

Budapest, 2008.szeptember 16.

**Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s.k. a tanács elnöke,
Gyöngyösiné Dr. Gyugyei Klára s.k. előadó bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró**

A kiadmány hitelével:

bírósági írnok
(PBné)